

Олійник Г. І.,

*старший викладач кафедри архітектурного проектування
Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
м. Київ, Україна*

НОВА АРХІТЕКТУРА ДЛЯ УКРАЇНИ: ВІДНОВЛЕННЯ, ІННОВАЦІЇ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Реконструктивний розвиток України в умовах війни та після її завершення вимагає перегляду підходів до архітектури та містобудування. Окрім відновлення зруйнованого житлового фонду, інфраструктури та громадських об'єктів, необхідно створювати нові якісні простори для життя. Під час відбудови країни слід враховувати не лише швидкість будівництва, а й довгострокову перспективу розвитку міст, поєднуючи досвід традиційного містобудування з інноваційними підходами, заснованими на принципах сталого розвитку, енергоефективності та адаптивної архітектури.

Важливим аспектом є інтеграція історичної спадщини з новітніми технологіями. Для цього доцільно застосовувати цифрові інструменти, такі як BIM-технології та розумні міста, що сприяють формуванню безпечного, комфортного та функціонального життєвого простору [1]. Зокрема, впровадження екологічних рішень у будівництво житлових та громадських комплексів є необхідністю в умовах післявоєнного відновлення, адже вони здатні значно знизити екологічне навантаження, підвищити енергонезалежність і покращити якість життя мешканців [2].

Екологічні технології, такі як альтернативні джерела енергії, відновлювані матеріали, системи збору дощової води та пасивне будівництво, сприятимуть створенню самодостатніх та ефективних міських структур. Адаптація архітектури до змін клімату, використання місцевих ресурсів і терморегуляції будівель стане важливою складовою стратегії розвитку сталих міст [3]. Слід також звернути увагу на гармонізацію антропогенного середовища з природним ландшафтом, що сприятиме екологічній стабільності і формуванню комфортного міського простору.

Війна в Україні підкреслила важливість адаптивної архітектури, здатної оперативно реагувати на кризові виклики та забезпечувати безпеку, комфорт і стійкість середовища. У архітектурному проектуванні повинні домінувати принципи гнучкості, багатофункціональності, мінімізації екологічного впливу та високої автономності. Модульні конструкції, що дозволяють швидко розгортати житлову,

соціальну та медичну інфраструктуру, мають стати основою післявоєнного відновлення. Впровадження відновлюваних матеріалів та технологій "розумного міста" сприятиме не лише екологічній стійкості, але й зменшенню витрат на експлуатацію будівель [4].

Окрему увагу слід приділяти створенню захищених просторів, які виконуватимуть функції укриттів і забезпечуватимуть автономне енергопостачання та водопостачання в разі надзвичайних ситуацій [5]. Архітектурні рішення повинні передбачати інтеграцію підземних та напівзаглиблених споруд у міське середовище, а також використання багатofункціональних просторів, які можуть виконувати культурно-освітні та соціальні завдання в мирний час і служити укриттям в умовах загрози [6].

Принципи сталого розвитку вимагають переоцінки традиційних підходів до проєктування. Архітектура майбутнього повинна інтегрувати природні процеси в урбаністичні системи. Концепція біомімікрії, що вивчає й адаптує принципи природних екосистем, відкриває нові можливості для відновлення міст і сіл, зокрема через використання систем фільтрації води, регулювання температури та ефективного використання сонячної енергії [7].

Нове містобудування має також враховувати соціальну інтеграцію, створення комфортного та безпечного середовища для всіх верств населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та людей з інвалідністю. Зелені технології і екологічне проєктування повинні стати частиною реконструкції країни, адже майбутнє архітектури полягає не лише у відновленні довоєнного стану, а й у створенні нових підходів, які відповідатимуть сучасним екологічним, енергетичним і соціальним викликам [8].

Основними принципами витривалоспроможної архітектури, які повинні бути інтегровані у концепцію реконструкції, є:

– **Скорочення споживання** – один із ключових принципів витривалоспроможної архітектури, що передбачає мінімізацію використання природних ресурсів та енергії. Впровадження енергоефективних технологій, таких як термоізоляція будівель, використання сучасних матеріалів із низьким рівнем теплопровідності, встановлення сонячних панелей та теплових насосів, дозволяє суттєво знизити енергетичні витрати, що не лише зменшує залежність від централізованих енергетичних ресурсів, а й забезпечує більш автономну та стабільну систему життєзабезпечення міських середовищ.

– **Рециркуляція** – принцип, спрямований на повторне використання ресурсів з метою скорочення відходів та зниження навантаження на довкілля. Це включає системи збору та очищення дощової води для технічних потреб, повторне використання теплової енергії за допомогою рекуператорів та теплових насосів, а також застосування перероблених будівельних матеріалів. Наприклад, бетонні

конструкції зруйнованих будівель можуть бути подрібнені та використані у дорожньому будівництві або для створення нових будівельних блоків.

– **Повторне використання** – передбачає застосування вторинних і відновлених матеріалів у будівництві та реконструкції. Це включає повторне використання металевих конструкцій, деревини, цегли, а також впровадження матеріалів із переробленої сировини, таких як екологічно чистий утеплювач, зроблений з целюлози або вторинного пластику. Окрім екологічного ефекту, це дозволяє значно зменшити вартість будівництва та розвантажити систему утилізації відходів.

– **Регенерація** – концепція, що виходить за межі традиційного відновлення міських територій і передбачає активне покращення екологічного балансу міста. Вона включає проектування зелених дахів та фасадів, розвиток міських парків та екокоридорів, інтеграцію природоорієнтованих рішень, таких як системи біофільтрації води, створення водонепроникних покриттів для вулиць і площ. Це сприяє відновленню місцевої екосистеми, покращенню якості повітря та мікроклімату, а також створенню комфортного середовища для мешканців.

Таким чином, реконструктивний розвиток України вимагає інтеграції архітектурних, енергетичних і екологічних стратегій, що дозволить створити не лише відновлений, а й сталий та безпечний міський простір для майбутніх поколінь. Відновлення міської інфраструктури повинно стати основою для створення умов, які сприятимуть розвитку соціальної, культурної та економічної складової. У цьому контексті важливим є застосування принципів витривалості, які дозволяють не лише адаптуватися до сучасних викликів, але й забезпечити сталість на майбутнє, зменшуючи ризики, пов'язані з кліматичними змінами та техногенними катастрофами.

Список використаних джерел:

1. Adria, M., et al. 100 Architects – 10 Critics. London : Phaidon Press, 2005. 463 с.
2. Trulove, J. G. (ред.). The New American Garden. New York : Whitney, 1998. 224 с.
3. Brown, G. Z. SUN, WIND, & LIGHT. New York: Wiley, 2013. 432 с.
4. Thomas, D. Architecture and the Urban Environment: A Vision for the New Age. Oxford : Architectural Press, 2002. 224 с.
5. Олійник Г. І. Формування архітектури дитсадків із включенням до їхньої структури споруд цивільного захисту (бомбосховищ). *Українська академія мистецтва* : зб. наук. праць. 2022. Вип. 32. С. 29–35. URL: <https://naoma-science.kiev.ua/index.php/journal/issue/view/18/32-2022-pdf> (дата звернення: 24.02.2025).

6. Жидецька О. Бомбосховища Фінляндії мають подвійне призначення. URL: <https://podrobnosti.ua/2448477-bomboshovischa-fnljand-majut-podvjne-priznachennja.html> (дата звернення: 24.02.2025).

7. Wines, J. Green Architecture. Köln : Taschen, 2000. 240 с.

8. Jackson, H., Swensson, K. (ред.). Ecovillage Living. Devon: Green Books, 2002. 183 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-10>

Чеканов В. Ю.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ РЕГІОНИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Від 2014 р. проблема тимчасово окупованих регіонів України зберігає свою актуальність, і вона істотно зросла після 2022 р. Мета цієї розвідки полягає у дослідженні питання: наскільки змінюються риси ідентифікації окупованого регіону під впливом окупації, що серед його рис зберігається де-факто внаслідок незмінності визнання його українським, незмінності його міжнародно-правового статусу.

Для вивчення цього питання нам слід розділити поняття регіону як ціле на складники, частина яких відноситиметься до вербальної ідентифікації регіону його мешканцями і зовнішніми акторами (духовна сфера), а частина – до повсякденного функціонування регіону (матеріальна сфера).

З самого початку нам стане зрозумілим, що український статус того чи іншого регіону є менш вразливим у духовній сфері. Найменш вразливим є статус *історичного регіону*. Це поняття розташовується виключно в минулому, зміна його може бути пов'язана не стільки з окупацією, скільки зі змінами в історичних дискурсах ворогуючих країн. Успішне нав'язування міжнародному політичному та науковому загалу ідеї про “російський Крим” і т. і. матиме в цьому плані більше значення, ніж будь-які політичні заходи в самому Криму. Зміна статусу історичного регіону має найбільшу – глобальну – широту охоплення, але досягається найскладніше [4].

Поняття *етнічних регіонів* щодо ТОТ України є найбільш конфліктогенним. Окуповані регіони є поліетнічними, і доводити